

1.1 Korte voorstelling

Ving u de termen 'Buurtactierelais, Community Health Workers, Preventie- en gezondheidsbevorderingsmedewerkers en Gezondheidsadviseurs' al ergens op, maar weet u niet precies waarvoor ze staan? Dit zijn de krachtlijnen van deze vier initiatieven.

De vier programma's zijn opgezet om mensen te bereiken die moeilijk toegang vinden tot hulp- en zorgdiensten en informatie te verstrekken over preventie en gezondheidsbevordering. Ze hebben elk hun eigen accenten, maar zijn tegelijk complementair.

Meer weten? Ga naar het hoofdstuk 'In detail' van de integrale Panorama (<https://www.vivalis.brussels/nl/publication/panorama-l-recente-outreach-initiatieven-brussel>): daar vindt u informatie over de context waarin deze vier structuren zijn opgericht, gedetailleerde beschrijvingen van hun werking (toegelicht met getuigenissen van geïnterviewde medewerkers), maar ook informatie over de toegang en organisatie van de hulp- en zorgverlening (hulp- en zorglijnen en -niveaus), de basisconcepten van deze initiatieven (toeleidende aanpak en outreach), een beknopte voorstelling van andere outreach-initiatieven, een verklarende woordenlijst, literatuurbronnen enz.

1.2 Doel van deze programma's?

Deze vier programma's werden in het leven geroepen tijdens de COVID-19-pandemie om kwetsbare bewoners of mensen die moeilijk bereikbaar zijn voor de hulp- en zorgdiensten te bereiken, en om organisaties te ondersteunen die reeds outreachend werkten. Vandaag zetten ze hun werk voort om het contact met de bevolking in stand te houden en beter voorbereid te zijn op eventuele crisissituaties in de toekomst.

1.3 Wie doet wat?

- **De Buurtactierelais (BAR)** focussen zich in hun werk op de sociale gezondheidsdeterminanten bij bewoners in enkele van de meest kwetsbare wijken van Brussel. Maatschappelijk opbouwwerk staat centraal in hun werk, zowel bij individuele begeleiding als bij groeps- en gemeenschapsactiviteiten¹.
- **Community Health Workers (CHW)** helpen de bewoners uit enkele van de meest kwetsbare wijken in Brussel, andere dan waarin de BAR actief zijn, om toegang te krijgen tot het gezondheidssysteem.
- **De Preventie- en gezondheidsbevorderingsmedewerkers (PGBM)** vervullen een bredere opdracht binnen de

hulp- en zorgzones². Ze versterken de banden tussen de betrokken actoren en organiseren via activiteiten gericht op preventie en gezondheidspromotie.

- **De Gezondheidsadviseurs** nemen rechtstreeks telefonisch contact op met een bepaalde groep personen om met hen te spreken en hen te informeren over specifieke campagnes (bijv. screening van sommige kankers) in het kader van preventieve gezondheidszorg. Ze geven ook workshops om het doelpubliek en de medewerkers van werkveld organisaties te informeren.

1.4 Hun gemeenschappelijke deler?

- **Preventie en gezondheidsbevordering:** de vier initiatieven streven naar preventie en gezondheidsbevordering, waarbij de BAR specifiek focussen op de sociale gezondheidsdeterminanten.
- **Proactieve aanpak:** ze benaderen kwetsbare personen of Brusselaars die moeilijk de weg vinden naar de 'klassieke' zorgverlening of informatiekanalen, om zo een vertrouwensband op te bouwen (vindplaatsgericht of outreachend).
- **Samenwerking met actoren op het terrein:** de BAR, CHW en PGBM hebben nauw contact met de actoren op het terrein en voeren complementaire of gezamenlijke acties uit.
- **Onderlinge verbondenheid:** de medewerkers van de verschillende initiatieven staan met elkaar in contact via ontmoetings- en overlegmomenten en occasionele gezamenlijke activiteiten.

1.5 Uitdagingen en drempels

De vier initiatieven staan voor verschillende uitdagingen. De voornaamste zijn:

Hun rol verduidelijken

Het is niet altijd eenvoudig om de eigenheid van de initiatieven en hun onderlinge verschillen en complementariteit duidelijk te verwoorden. Een nieuw project inbedden in een bestaand geheel van diensten en verenigingen is een moeilijke oefening, vooral in een context van een zeer veelzijdig welzijns- en gezondheidsaanbod dat op zich onoverzichtelijk is.

Doorverwijzen naar de juiste hulpverlening

De doorverwijzing van personen naar de juiste voorzieningen botst op overbevraagde eerstelijnsdiensten of werkmethoden die niet zijn afgestemd op de noden van de doorverwezen personen.

Voor een stabiele werkomgeving zorgen

Een vertrouwensband opbouwen met de bewoners kost tijd. Een stabiel werkkader voor de initiatieven en hun medewerkers is cruciaal, om de acties een duurzaam karakter te kunnen geven. Sommige programma's worden nog steeds als project' beschouwd, wat hun werk op lange termijn onzeker maakt.

De onderlinge samenwerking versterken

De BAR en CHW verwerven een grondig inzicht in de dagelijkse situaties en dynamieken op zeer lokaal niveau, terwijl de PGBM complementaire expertise verstrekken op zoneniveau. Er ontstaan steeds meer raakvlakken in de hulpverleningsmethoden. Een verdere uitbouw van gemeenschappelijke projecten kan de uitwisseling van competenties bevorderen en de uitvoering van gezamenlijke acties bij een nieuwe crisis vergemakkelijken.

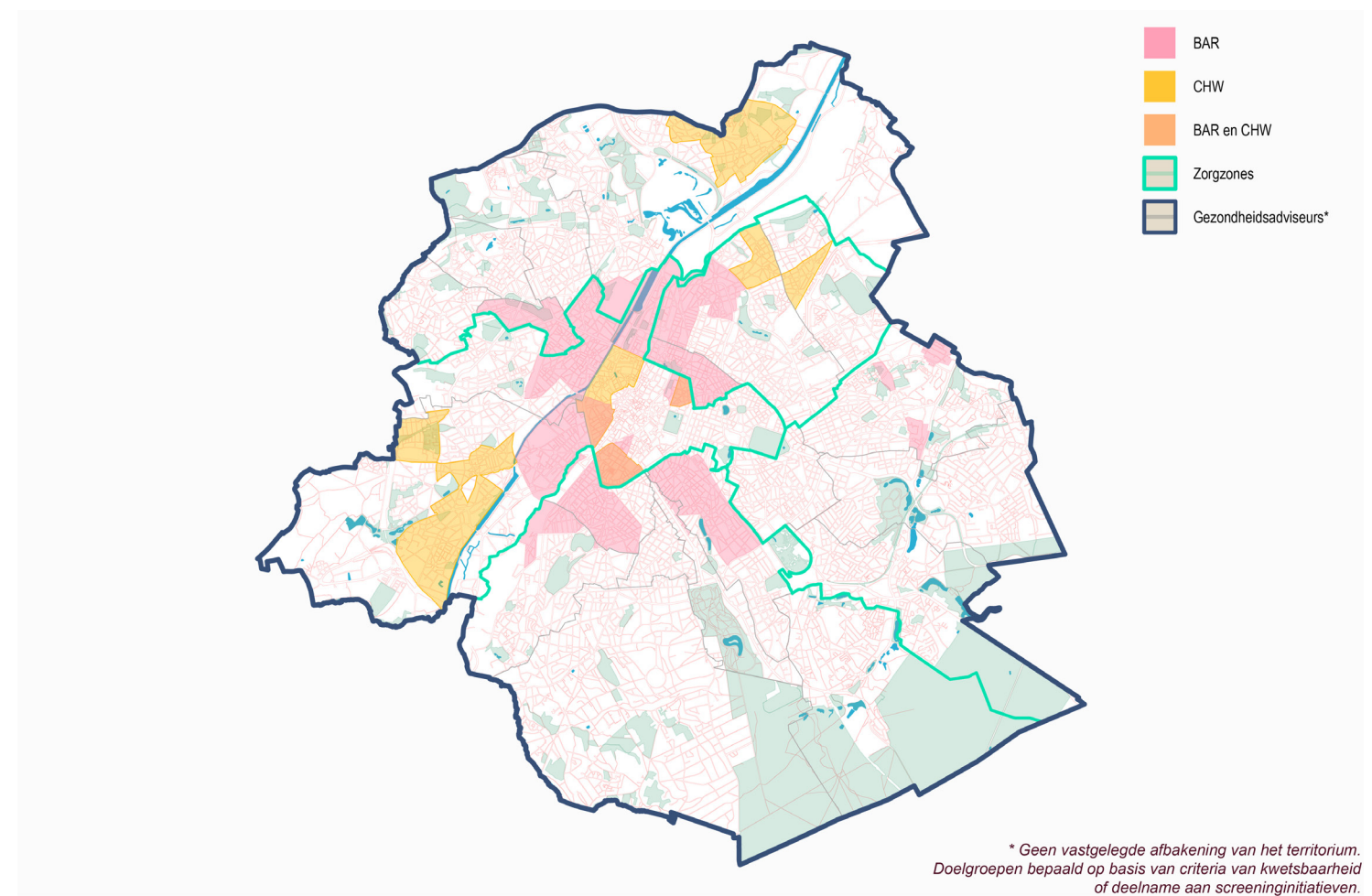
De kloof tussen sociale en gezondheidszorg overstijgen

Het institutionele en historisch gegroeide onderscheid tussen

de sociale en gezondheidssector stemt niet overeen met de manier waarop de burgers hun problemen ervaren. Een woning zoeken, digitale tools kunnen gebruiken e.a., zijn sociale factoren die ook de gezondheid van mensen beïnvloeden. Om tegemoet te komen aan de noden van de bewoners is het van cruciaal belang dat tussen beide dimensies een brug wordt geslagen, opdat mensen makkelijker toegang kunnen vinden tot gezondheidszorg en sociale rechten.

1.6 Conclusie

Deze vier structuren werken onderling samen om de **banden te versterken** met de Brusselaars die daaraan nood hebben en om de **toegang tot hun rechten en zorgverlening te bevorderen**. Daarnaast willen ze zelf beter voorbereid te zijn op toekomstige gezondheids- en/of maatschappelijke crisissituaties.

¹ De uitleg van deze termen vindt u in de woordenlijst onder de term 'Maatschappelijk opbouwwerk'.

² Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is in het kader van het Geïntegreerd Welzijns- en Gezondheidsplan (GWGP) (zie woordenlijst) ingedeeld in 5 zones van meerdere gemeenten en telden in 2024.

1.7 Overzicht van de vier programma’s

Structuren	Buurtactierelais (BAR) https://www.raq.brussels/nl/	Community Health Workers (CHW) https://www.chw-intermut.be/	Preventie- en gezondheidsbevorderingsmedewerkers (PGBM) https://www.brusano.brussels/nl/	Gezondheidsadviseurs https://www.mloz.be/ https://www.solidaris-brabant.be/nl https://www.cm.be/nl https://www.lm-ml.be/nl https://www.mutualia.be/
Door wie worden ze ge-coördineerd en gesubsidieerd?	Coördinatie: Federatie van de Bicommunautaire Maatschappelijke Diensten (FBMD) Subsidiëring: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC)	Coördinatie: Intermut (vzw IM) Subsidiëring: RIZIV	Coördinatie: Brusano Subsidiëring: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC)	Coördinatie: intermutualistisch project met coördinatie door de Onafhankelijke Ziekenfondsen Subsidiëring: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC)
Algemene beschrijving	Versterkt de banden met bewoners en speelt in op hun welzijns- en gezondheidsbehoeften via maatschappelijk opbouwwerk Bevordert de samenwerking met en tussen de welzijns- en gezondheidsactoren van de wijk	Streeft naar een betere toegang tot zorgverlening en minder ongelijkheden binnen de gezondheidszorg Helpt de bewoners opnieuw aansluiting te vinden bij het zorgsysteem Werkt samen met de lokale gezondheids- en welzijnsdiensten	Streeft naar betere preventie en gezondheidsbevordering, in de hulp- en zorgzones (waaronder de prioritaire thema’s in Brussel) Verstevigt de banden tussen de welzijns- en gezondheidsactoren	Neemt contact op met de doelgroepen om hun noden in kaart te brengen en hen te begeleiden bij het zetten van gezondheid bevorderende stappen Ze geven mensen ook praktische informatie over hun individuele rechten op gezondheidszorg. De proactieve contactname heeft als ruimer doel het bestrijden van sociaal isolement
De voornaamste doelstellingen?	- Non take-up van rechten bestrijden - De toegang tot zorgverlening en welzijnsdiensten verbeteren - Sociale determinanten aanpakken	- De begunstigden begeleiden in hun stappen naar gezondheidszorg - De begunstigden attent maken op gezondheidsthema’s - De behoeften en drempels bij de toegang tot gezondheidszorg vaststellen om acties tot sociale verandering te bevorderen	- De bestaande acties op het vlak van preventie en gezondheidsbevordering onder de aandacht brengen - Het maatschappelijk opbouwwerk uitbreiden om burgers aan te moedigen gezondheidsbevorderende gewoonten aan te nemen en de deelname aan screenings en vaccinatie te verbeteren, vooral bij mensen die weinig aansluiting hebben met het systeem - De actoren ondersteunen die zich inzetten voor risicobeperking en deelname van kwetsbare doelgroepen aan vaccinatie en screening	Informeren, doorverwijzen en het handelingsvermogen versterken (empowerment), door: - De doelgroepen inzake gezondheidszorg identificeren en te ondersteunen - De gezondheidsgelletterdheid van de doelgroepen, met betrekking tot specifieke thema’s verbeteren - De structurele drempels, waarmee de doelgroepen geconfronteerd worden in te kaart brengen
Door wie?	19 welzijnswerkers (met diverse profielen)	12 medewerkers in teams van 2 tot 4 personen per zone	19 medewerkers (met diverse profielen) - 5 teams van 3 tot 5 PGBM	16 medewerkers (maatschappelijk werkers verpleegkundigen met verschillende expertise)
Voor wie?	De inwoners en gebruikers van een wijk, met bijzondere aandacht voor kwetsbare personen die moeilijk de weg vinden naar de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen	De inwoners en gebruikers van een wijk, met bijzondere aandacht voor kwetsbare personen moeilijk de weg vinden naar de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen	- De welzijns- en gezondheidsactoren - De inwoners en gebruikers van een hulp- en zorgzone, met bijzondere aandacht voor kwetsbare personen die moeilijk de weg vinden naar de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen	Specifieke doelgroepen (naargelang de preventiecampagnes) van kwetsbare inwoners van het Brussels Gewest
Waar?	1 BAR = 1 buurt = hostingpartner In 19 buurten Alle BAR zijn ondergebracht bij een ‘hostingpartner’ (een ambulante welzijns- of gezondheidsdienst), die fungeert als uitvalsbasis voor de opdrachten Verplaatsen zich indien nodig, binnen heel Brussel	Verdeeld over 4 zones in het BHG met elk 2 tot 4 wijken De activiteiten zijn niet gebonden aan een vaste locatie, maar vinden plaats in de gebouwen van de partners Verplaatsen zich indien nodig, binnen heel Brussel. De CHW zijn ook aanwezig in de andere gewesten	3 tot 5 PGBM in de 5 hulp- en zorgzones Verplaatsen zich indien nodig, binnen heel Brussel	Afhankelijk van de gevoerde campagne: telefonische contacten met de specifieke doelgroepen binnen het Brussels Gewest of een deel daarvan De Gezondheidsadviseurs zijn actief binnen vijf ziekenfondsen die aan het project deelnemen (het socialistische, christelijke, liberale, neutrale en onafhankelijke ziekenfonds). Deze werking bestaat ook in Wallonië
Comment ?	De BAR stemmen hun activiteiten af op de specifieke context van hun buurt. Ze zetten hun acties op via: - het maatschappelijk opbouwwerk, zowel op individueel niveau als op groeps- of gemeenschapsniveau - een proactieve en outreachende aanpak - de opbouw van een netwerk op buurtniveau (gericht op het leggen van contacten met en tussen de welzijns- en gezondheidsactoren in de buurt) - een individuele doorverwijzing van de bewoners naar de welzijns- en gezondheidsdiensten - collectieve initiatieven op het vlak van informatie, preventie en gezondheidsbevordering	De CHW geven informatie, verwijzen door en/of bieden individuele ondersteuning aan de kwetsbare personen die ze ontmoeten, om hun toegang tot gezondheidszorg te faciliteren. Ze stemmen hun acties af op de specifieke context van hun buurt. Ze zetten hun acties op via: - een outreachende, buurtgerichte aanpak - de opbouw van een netwerk op het niveau van de buurt - doorverwijzing en individuele begeleiding - groepsactiviteiten om de gezondheidsgelletterdheid en de zelfredzaamheid van inwoners te verbeteren	De PGBM werken rond 4 speerpunten: - De verzameling en verspreiding van informatie rond preventie via publicaties, waaronder ‘Gezondheidspreventie Info’, en bewustmakingscampagnes over deze thema’s afhankelijk van de behoeften - De organisatie van maandelijks ‘Ontmoetingen rond gezondheidspreventie’ in de wijken binnen de zorgzones, bedoeld voor publieksgroepen die moeilijk bereikbaar zijn voor campagnes en initiatieven rond preventie - Specifieke acties in samenwerking met de actoren uit de 0.5-lijn voor mensen die extra kwetsbaar zijn	De Gezondheidsadviseurs zetten twee soorten activiteiten op rond preventie en gezondheidsbevordering: - proactieve contactname, telefonisch of digitaal, met een Brussels doelpubliek in het kader van een specifieke preventiecampagne; evaluatie van de noden van de gecontacteerde personen, bewustmaking en informatie omtrent toegang tot zorg - workshops rond gezondheidspreventie en toegang tot zorg voor het doelpubliek en/of de medewerkers van de ziekenfondsen